

השפעת קיומם של ערוצי קבלה "עוקפי פסיכומטרי"

על איכות האמידה של תוקף הבחינה הפסיכומטרית

דביר קלפר, תמר קנת-כהן, צור קרליץ

בין 5-10% מהמועמדים ללימודים גבוהים בישראל מתקבלים שלא על בסיס הציון בבחינה הפסיכומטרית. בערוצי קבלה אלו אפשר למנות למשל, קבלה ישירה על פי ממוצע בגרות וביצוע קורסים המהווים תחליף לפסיכומטרי. חלק מהאנשים שהתקבלו באופן זה מעולם לא נבחנו בבחינה הפסיכומטרית, ולכן חסר להם נתון במשתנה זה בבסיס הנתונים המשמש למחקר התוקף.

במחקר תוקף ניבוי משתמשים בנוסחת התיקון לקיצוץ תחום על מנת לנטרל את ההשפעה של הליך הקבלה על המתאם בין החזאי לקריטריון. חישובי תוקף שנעשים במאל"ו מתעלמים הלכה למעשה ממועמדים שאין להם ציון בחזאי שעבורו רוצים לחשב את התוקף. במקרה זה נוצר עיוות באומדן של המתאם האמיתי שקיים באוכלוסיית המועמדים. עם זאת, למועמדים אלה יש ציון קריטריון (למשל, ציון סופי לתואר) וגם חזאי אחד מהשניים (בגרות). בהתאם לכך, ניתן להפעיל שיטות של טיפול בנתונים חסרים, כלומר להכליל מועמדים אלה בחישוב התוקף. המחקר הנוכחי בודק את יישום שיטת מקסום התוחלת (EM) במחקר תוקף ניבוי בהם יש חוסר באחד החזאים.

מטרת המחקר היא להשוות את טיב אמידת המתאם בשיטה הסטנדרטית של התיקון לקיצוץ תחום ובשיטה מתקדמת לטיפול בנתונים חסרים כאשר יש גם חוסרים בחזאי. כל המחקר מבוסס על סימולציות מרובות חזרות.

במחקר אנו מציעים שני ערוצים שיכולים ליצור חוסרים בחזאי:

א. ערוץ קבלה ישירה לפי בגרות.

ב. ערוץ קבלה תחליפי לפסיכומטרי (קורסים מקוונים, מכינה, וכו'). במסגרת ערוץ זה נבחנו ארבעה מודלים של מאפייני המשתתפים במנגנון זה: מועמדים בעלי בגרות גבוהה, מועמדים בעלי בגרות נמוכה, מועמדים אקראיים, ומועמדים שצפויים לקבל ציון פסיכומטרי נמוך יחסית.

הממצא המרכזי של המחקר הינו ששיטת מקסום התוחלת מתקנת את התוקף הנצפה באופן כמעט מושלם בכל תנאי המחקר פרט למקרה בו ההשתתפות בערוץ תחליפי לפסיכומטרי נובעת מצפיייה לקבלת ציון נמוך בבחינה. עוד נמצא שהתיקון לקיצוץ תחום (התיקון הסטנדרטי) משפר את התוקף הנצפה בכיוון הנכון, אבל כמעט אף פעם לא מגיע לערך האמיתי באוכלוסייה כאשר ישנם חוסרים בחזאי. המקרה היחיד בו התיקון לקיצוץ תחום מתקן את המתאם באופן מושלם הינו התנאי בו השתתפות בערוץ תחליפי לפסיכומטרי של קורסים נעשה באופן אקראי. שיטת מקסום התוחלת עדיפה על השיטה הסטנדרטית בכל התנאים, וגם במקרה של השתתפות אקראית בערוץ תחליפי, למקסום התוחלת יש טעות תקן קטנה יותר מזו של התיקון לקיצוץ תחום.